

JACEK WRZESIŃSKI

Profesor Przemysław Urbańczyk laureatem 13. edycji Nagrody Lednickiego Orła Piastowskiego

Professor Przemysław Urbańczyk, the thirteenth laureate of the Lednica Piast Eagle Award

Nagroda Lednickiego Orła Piastowskiego jest nagrodą honorową, przyznawaną corocznie za wybitne osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych i upowszechnianie wiedzy o roli dynastii Piastów w historii Polski i Europy oraz za przyczynianie się do ochrony piastowskiego dziedzictwa kulturowego. Inicjatorem Nagrody jest Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, podstawą jej przyznawania – uchwała Zarządu Województwa Wielkopolskiego z czerwca 2009 roku. W 2021 roku Kapituła Nagrody uhonorowała Profesora dr. hab. Przemysława Urbańczyka. Statuetkę i dyplom wręczono Laureatowi w dniu 30 czerwca 2021 roku w gmachu Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podczas konferencji „Konfrontacje Grzybowski” (ryc. 1, 2).

Profesor Przemysław Urbańczyk jest archeologiem, profesorem zwyczajnym. Pracuje w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN (wcześniej Instytut Historii Kultury Materialnej), i to właśnie w IAI realizował większość swoich pomysłów i badań naukowych. Jest także inicjatorem, a obecnie również Dyrektorem, działającego od 2017 roku, Polskiego Instytutu Studiów Zaawansowanych (PIAST). Był też zatrudniony na etacie profesora na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach oraz w Akademii Podlaskiej.

Profesor Urbańczyk jest członkiem wielu instytucji i stowarzyszeń naukowych, m.in. członkiem Komitetu Nauk Pra- i Protohistorycznych PAN oraz Komitetu narodowego ds. współpracy z Europejską Federacją Akademii Nauk (ALLEA). Jest też członkiem Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich.

Tegoroczny Laureat był kierownikiem wielu projektów badawczych dotyczących problematyki związanej z architekturą, historią oraz przemianami politycznymi w okresie wczesnego średniowiecza w Polsce i w Europie Środkowej.

RYC. 1. Uroczystość wręczenia Nagrody Orła Piastowskiego 13. edycji Profesorowi dr. hab. Przemysławowi Urbańczykowi. Fot. M. Józwickowska

FIG. 1. The ceremony of awarding the Piast Eagle Award 13th edition to Professor dr. hab. Przemysław Urbańczyk. Photo by M. Józwickowska

RYC. 2. Laureat Nagrody Lednickiego Orła Piastowskiego 13. edycji, Profesor dr. hab. Przemysław Urbańczyk ze statuetką w ręku. Fot. M. Józwickowska

FIG. 2. The Laureate of the Lednica Piast Eagle Award 13th edition, Professor dr. hab. Przemysław Urbańczyk with the statuette. Photo by M. Józwickowska

Wygłaszał gościnne wykłady na wielu uniwersytetach europejskich (Anglia, Czechy, Francja, Irlandia, Niemcy, Norwegia, Rosja, Słowacja, Szkocja i Szwecja) i amerykańskich (USA i Peru). Od 1992 roku jest wykładowcą akademickim, promotorem kilkudziesięciu prac magisterskich i doktorskich.

Studia z zakresu archeologii Profesor Urbańczyk ukończył na Uniwersytecie Warszawskim w 1974 roku, uzyskując tytuł magistra. W 1980 roku uzyskał stopień doktora w ówczesnym Instytucie Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, a następnie habilitował się, w 1993 roku uzyskując stopień doktora habilitowanego na podstawie pracy *Medieval Arctic Norway*, już w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN. W 2000 roku z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej otrzymał tytuł profesora zwyczajnego.

Zainteresowania badawcze Profesora koncentrują się wokół zagadnień związanych z wczesnym średniowieczem, ale szereg swoich prac poświęcił także teorii badań archeologicznych, historii archeologii oraz metodyce prac wykopaliskowych. Wśród publikacji Profesora szczególne miejsce zajmują prace związane z zagadnieniami struktur przedpaństwowych, początkami i procesami tworzenia się państw i chrystianizacją. Wspomnieć należy także o pracach poświęconych tematyce funeralnej oraz dotyczących architektury mieszkalnej i sakralnej. W swoich badaniach i publikacjach Profesor łączy archeologię i historię. Od 1992 roku jest czynnym wykładowcą akademickim. Prowadził badania wykopaliskowe w Polsce oraz w Anglii, Norwegii, Kuwejcie, Peru i na Islandii. Jest kierownikiem wielu grantów, autorem ponad 400 publikacji, a także redaktorem monumentalnej serii „Origines Polonorum”, w której publikowane są materiały z badań głównych ośrodków piastowskich. Seria ta, zainicjowana w 2005 roku przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej, jest wciąż kontynuowana przez IAI PAN; do chwili obecnej ukazało się 14 tomów opracowań. Profesor Urbańczyk jest także współredaktorem monumentalnej, liczącej 5 tomów, serii „The Past Societies. Polish Lands from the First Evidence of Human Presence to the Early Middle Ages”. Na ponad 1800 stronach syntezy prezentowane są w niej dzieje ludzkości na obszarze obecnej Polski od momentu pojawienia się człowieka do roku 1000. Profesor Urbańczyk jest także członkiem komitetów redakcyjnych: „Archaeologia Islandica”, „Journal of the North Atlantic”, „Medieval Worlds”, „Sprawozdania Archeologiczne”.

Spośród wielu publikacji Profesora warto wymienić pozycje: *Władza i polityka we wczesnym średniowieczu* (Wrocław 2000); *Rok 1000. Milenijna podróż transkontynentalna* (Warszawa 2000); *Zdobywcy północnego Atlantyku* (Wrocław 2004); *Trudne początki Polski* (Wrocław 2008); *Mieszko Pierwszy tajemniczy* (Toruń 2012); *Myśli o średniowieczu* (Wodzisław Śląski 2013); *Bliskie spotkania wikingów* (Wodzisław Śląski 2014); *Zanim Polska została Polską* (Toruń 2015); *Co się stało w 966 roku?* (Poznań 2016); *Trudna historia zwłok: Wrócisz do ziemi* (Toruń 2020).

Prace Profesora Urbańczyka nie są tylko studiami *stricto* archeologicznymi, lecz posiadają szeroki, interdyscyplinarny charakter. Laureat śmiało wykorzystuje

źródła pisane, które na nowo interpretuje, korzystając z wyników wielu dyscyplin współpracujących z archeologią. Stawia śmiałe tezy i nie boi się odważnych, czasem niepopularnych hipotez. Potrafi słuchać swoich oponentów, a z prowadzonych dyskusji wyciąga wnioski, które pozwalają mu na uzupełnianie i korygowanie swoich własnych, wcześniej prezentowanych poglądów. Jego książki pisane są żywym językiem i często noszą cechy popularyzatorskie. Dzięki temu posiadana przez Profesora wiedza na temat czasów piastowskich dociera do szerokiego kręgu odbiorców. Łatwość i swoboda wypowiedzi Laureata jest chętnie wykorzystywana przez dziennikarzy i twórców filmowych, którym Profesor udziela szeregu wywiadów, uczestnicząc w różnych produkcjach filmowych.

Zarówno publikacje, jak i bezpośrednie wypowiedzi Profesora Przemysława Urbańczyka czasem mogą wydawać się kontrowersyjne czy dyskusyjne, ale zawsze zmuszają odbiorcę do zastanowienia się, przemyślenia i szukania kontrargumentów wobec stawianych przez Laureta hipotez.

otrzymano (received): 01.08.2021; zaakceptowano (accepted): 06.12.2021

mgr Jacek Wrzeński
Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy
Oddział Rezerwat Archeologiczny Gród w Grzybowie
Grzybowo 10a
62-300 Września
e-mail: jaled@wp.pl

<https://orcid.org/0000-0003-1255-6295>